

Propisi o mirenju u Litvi u odnosu na Hrvatsku

Uvod

Mirenje je često spominjana tema danas. U usporedbi s tradicionalnim pravnim postupcima, mirenje građanima može biti prihvatljivijom metodom rješavanja spora jer je jeftinije, traje kraće, te stranke mogu ispuniti potrebe i očekivanja na prihvatljiviji način.

Republika Litva nije iznimka - i ondje se sve češće provodi mirenje. 2008. godine donesen je Zakon o mirenju u građanskim sporovima (u daljnjem tekstu "litavski Zakon o mirenju", "litavski propis"), pružajući zainteresiranim osobama detaljan uvod u postupak mirenja, time ga čineći pristupačnijom društvu.

Svrha ovog članka je usporediti litavski Zakon o mirenju i Zakon o mirenju Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu "hrvatski Zakon o mirenju", "hrvatski propis"), pokušavajući otkriti razlike i sličnosti između tih pravnih sustava.

Opseg i svrha zakona

Opseg primjene litvanskog Zakona o mirenju, uspoređujući ga s hrvatskom Zakonom o mirenju, je uži. Litavski zakon o mirenju uređuje samo postupke u građanskim sporovima¹, dok je opseg primjene hrvatskog Zakona o mirenju raznolikiji - primjenjuje se u "građanskim, trgovačkim, radnim i drugim sporovima oko prava kojima stranke mogu slobodno raspolagati."² Ostale odredbe u oba su zakona slične - oba donose propise o rješavanju sporova s međunarodnim elementom te dopuštaju mogućnost primjene Zakona o mirenju u ostalim sporovima (osim onih navedenih u Zakonu o mirenju), ako je to primjenjivo na pravni odnos o kojem se radi.

Glavna se svrha zakona u litavskom Zakonu o mirenju tek kratko spominje, dok je u hrvatskom Zakonu o mirenju svrha zakona razrađena, te također navodi promicanje i poticanje mirenja i podizanje svijesti društva.³ Usporedbom je jasno da hrvatski Zakon o mirenju daje širu definiciju, čineći je razumljivijom društvu.

Glavne definicije

U članku 2. litvanskog Zakona o mirenju, postupak mirenja je opisan kao "postupak rješavanja građanskih sporova u kojima jedan ili više izmiritelja u građanskim sporovima pomaže strankama u građanskom sporu u postizanju sporazuma."⁴ Članak 3. hrvatskog Zakona o mirenju ima širi opis - "mirenje je svaki postupak, bez obzira na to provodi li se na sudu, instituciji za mirenje ili izvan njih, u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor uz pomoć jednog ili više izmiritelja koji strankama pomažu postići nagodbu, bez ovlasti da im nametnu obvezujuće rješenje."⁵ Također je navedeno da mirenje može provesti bilo koja odgovarajuća institucija i da obvezujuća odluka ne može biti nametnuta, s naglaskom da se mirenje temelji na dobroj vjeri i poštenim namjerama.

Kada govorimo o institucijama koje provode mirenje, članak 2. litvanskog Zakona o mirenju ima detaljniji pristup - rečeno je da takve institucije imenuju ili preporučuju izmiritelje, predlažu postavljanje pravila postupka, administriraju troškove postupka, osiguravaju prostorije i druge potrebne elemente.⁶ Suprotno tome, članak 3. hrvatskog Zakona o mirenju daje vrlo šтору naznaku, navodeći da je "institucija za mirenje pravna osoba, tijelo pravne osobe ili ustrojstvena jedinica pravne osobe koja organizira postupke mirenja"⁷ ostavljajući puno prostora za interpretacije.

Oba zakona pojam "izmiritelj" definiraju gotovo identično.⁸

Postupak mirenja

---

¹ Republika Litva, Zakon o mirenju u građanskim sporovima, Br. X-1702, čl.1

² Zakon o mirenju (Narodne novine, broj 18/11)

³ Zakon o mirenju (Narodne novine, broj 18/11)

⁴ Republika Litva, Zakon o mirenju u građanskim sporovima, Br. X-1702, čl.2

⁵ Zakon o mirenju (Narodne novine, broj 18/11)

⁶ Republika Litva, Zakon o mirenju u građanskim sporovima, Br. X-1702, čl.2

⁷ Zakon o mirenju (Narodne novine, broj 18/11)

⁸ Republika Litva, Zakon o mirenju u građanskim sporovima, Br. X-1702, čl.5
Zakon o mirenju (Narodne novine, broj 18/11), čl.3

Članak 3. litavskog Zakona o mirenju navodi da se "mirenje primjenjuje na temelju pisane suglasnosti stranaka u sporu. Stranke u sporu mogu se sporazumjeti o mirenju nakon nastanka spora ili prije njega".⁹ Članak 6. hrvatskog Zakona o mirenju, navodi da "za pokretanje postupka mirenja nije potrebno unaprijed sklopiti sporazum kojim se stranke obvezuju da će buduće sporove rješavati mirenjem"¹⁰. To je važno, jer vidimo da postoji razlika: dok se u Litvi postupak mirenja provodi na temelju pisanog sporazuma stranaka, u Hrvatskoj mogućnost mirenja ne mora biti posebno predviđena sporazumom, te mirenje može predložiti jedna od strana, ako je potrebno.

Iako se propisi mogu učiniti različitim, imajući u vidu specifičnosti cijelog postupka mirenja (temelji se na dobroj volji i suglasnosti stranaka), litavski Zakon o mirenju vjerojatno bi se također mogao interpretirati tako da dozvoljava jednostrani prijedlog mirenja.

Oba pravna sustava daju mogućnost da se pristane na mirenje kada je spor već u tijeku, bez prethodnog sporazuma. To omogućuje strankama više kontrole nad postupkom, a omogućuje i brže i prikladnije rezultate.

Članak 3. litavskog Zakona o mirenju kaže da "ako stranke u sporu pristanu na rješavanje spora mirenjem, one će pokušati riješiti spor ovim postupkom prije nego što se obrate sudu ili arbitraži"¹¹, iako to nije obvezujuće. U članku 6. hrvatskog Zakona o mirenju navodi se da "mirenje počinje prihvatom prijedloga za provođenje postupka mirenja, osim ako je za sporove u kojima postoji obveza pokretanja postupka mirenja propisano ili ugovoreno drugačije."¹² Usporedba ove dvije odredbe jasno pokazuje da je u Hrvatskoj mirenje u nekim slučajevima obvezno kao prvi korak prilikom rješavanja spora, dok je u Litvi je potpuno dobrovoljno.

Kada govorimo o rokovima za početak postupka mirenja (ako su stranke već zaključile sporazum da će spor riješiti mirenjem), litavski propis postavlja razdoblje dvostruko duže nego hrvatski - mjesec dana.¹³ Dok hrvatski zakon o mirenju postavlja rok od 15 dana. No, važno je napomenuti da se rok, postavljen litavskim Zakonom o mirenju, primjenjuje kada su stranke već sklopile sporazum o mirenju - mjesec dana je rok za pokretanje postupka mirenja na temelju sporazuma stranaka. Rok od 15 dana prema hrvatskom Zakonom o mirenju, dan je drugoj stranci da prihvati prijedlog za provođenje mirenja, kada stranke nemaju prethodnog sporazuma o alternativnom rješavanju sporova.

Imenovanje izmiritelja

I u litavskom i hrvatskom propisu, glavna uloga u postavljanju pravila postupka mirenja dana je strankama. Stranke određuju pravila postupka, imenuju izmiritelja, odlučuju o broju izmiritelja u postupku.¹⁴ U oba zakona predviđeno je da stranke mogu prepustiti trećoj osobi da donose potrebne odluke. U Litvi to može biti prepušteno trećoj strani, administratoru institucije za mirenje ili Okružnom sudu.¹⁵ U Hrvatskoj se odluka može prepustiti instituciji za mirenje ili nekoj trećoj osobi.¹⁶

Dužnosti izmiritelja

I litavski i hrvatski propisi zahtijevaju da izmiritelj postupi nepristrano i profesionalno. Članak 4. litavskog Zakona o mirenju nalaže da izmiritelj sam pruži sve tražene podatke, u vezi s njegovom pristranošću.¹⁷ U članku 8. hrvatskog Zakona o mirenju navedeno da je osoba kojoj se ponudi imenovanje za izmiritelja dužna otkriti sve okolnosti koje bi mogle dati povoda opravdanoj sumnji u njezinu nepristranost i neovisnost.¹⁸

---

⁹ Republika Litva, Zakon o mirenju u građanskim sporovima, Br. X-1702, čl.3

¹⁰ Zakon o mirenju (Narodne novine, broj 18/11), čl.6

¹¹ Republika Litva, Zakon o mirenju u građanskim sporovima, Br. X-1702, čl.3

¹² Zakon o mirenju (Narodne novine, broj 18/11), čl.6

¹³ Republika Litva, Zakon o mirenju u građanskim sporovima, Br. X-1702, čl.3

¹⁴ Zakon o mirenju (Narodne novine, broj 18/11), čl.4

Republika Litva, Zakon o mirenju u građanskim sporovima, Br. X-1702, čl.7

¹⁵ Republika Litva, Zakon o mirenju u građanskim sporovima, Br. X-1702, čl.4

¹⁶ Zakon o mirenju (Narodne novine, broj 18/11), čl.7

¹⁷ Republika Litva, Zakon o mirenju u građanskim sporovima, Br. X-1702, čl.4

¹⁸ Zakon o mirenju (Narodne novine, broj 18/11), čl.8

Također je važno napomenuti da članak 4. litavskog Zakona o mirenju postavlja odredbe o naknadi izmiritelja,¹⁹ dok hrvatskim Zakonom o mirenju ovo pitanje nije regulirano.

Postupak mirenja

U litavskom Zakonu o mirenju, postupak mirenja je opisan na detaljniji i strukturiraniji način u odnosu na to kako je opisan hrvatskim Zakonom o mirenju. Članak 5. litavskog Zakona o mirenju uređuje cijeli postupak konzistentno. Naglasak je na tome da postupak mirenja trebaju urediti stranke (na primjer: pravila, prirodu postupka). Ako se stranke nisu dogovorile o nekim aspektima "izmiritelj će uredno obavljati pojedine radnje, uzimajući u obzir okolnosti spora, uključujući i potencijalnu neravnotežu snaga između stranaka u sporu, zahtjeve stranaka u sporu i potrebu za brzim rješavanjem spora, djelujući u skladu s propisima"²⁰. Navedeni članak također propisuje i pravila za: sudjelovanje trećih osoba; povlačenje iz postupka mirenja; obvezu izmiritelja da obavijesti stranke da prekinu postupak mirenja, ako bi sporazum, koji bi postigle stranke, po mišljenju izmiritelja, bio neprovediv ili nezakonit.

Hrvatski Zakon o mirenju regulira samo nekoliko pitanja o postupku mirenja, kao što su susreti izmiritelja sa strankama i pravu izmiritelja da predloži nagodbu. Sudjelovanje trećih osoba, mogućnost da se stranka povuče iz procesa ili obveze izmiritelja o informiranju stranaka o neprovedivosti nagodbe se ne uređuje.

Sporazum postignut u postupku mirenjem, odnosno nagodba

Članak 6. litavskog Zakona o mirenju određuje odredbe sporazuma postignutog u postupku mirenja. No ovaj članak je vrlo štur, uspoređujući ga s odredbama hrvatskog Zakonu o mirenju. U litavskom Zakonu o mirenju je navedeno samo da sporazum postignut u postupku mirenja mora biti u skladu s litavskim zakonima. Članak 6., stavak 2. litavskog Zakona o mirenju naglašava da takav sporazum ima zakonski učinak na stranke u sporu, te ne daje šire objašnjenje učinka nagodbe kao što je to u učinjeno u članku 13. hrvatskog Zakona o mirenju. Valja napomenuti, da članak 6., stavak 3. litavskog Zakona o mirenju dopušta mogućnost da se sporazum postignut u postupku mirenja (ako se spor koji se rješava mirenjem, ne rješava istovremeno pred sudom), podnose sudu na potvrdu, te su donesena posebna pravila o tome.

Povjerljivost

I hrvatski i litavski propis sadrže iste odredbe o povjerljivosti. Oba zakona propisuju obvezu izmiritelja čuvati povjerljivim sve informacije i podatke dobivene tijekom postupka mirenja. Štoviše, oba zakona kažu da će izmiritelj biti odgovoran po zakonu u slučaju kršenja obveze čuvanja povjerljivosti.

Učinak na zastarne rokove

Članak 8. litavskog Zakona o mirenju daje pravila o prekidu zastarnih rokova. Propisano da se pokretanjem postupka mirenja rok zastare prekida.²¹ U članku 17. hrvatskog Zakona o mirenju ista odredba kaže da se pokretanjem postupka mirenja zastara prekida. U litavskom propisu postoji i odredba koja kaže da se u vezi s rokom zastare, početkom postupka mirenja smatra dan kada je jedna strana u sporu izravno ili preko druge osobe (zastupnik, izmiritelj, administrator institucije za mirenje ili bilo koja druga ovlaštena osoba) uputila drugoj stranci u sporu pisani prijedlog za rješavanje spora mirenjem.²² Također, i litavski i hrvatski propis sadrže odredbu da će u slučaju kad se mirenje raskine bez postizanja sporazuma, odnosno nagodbe, prekinuti rok zastare nastaviti teći. Članak 9. litavskog Zakona o mirenju i uređuje prestanak mirenja, te određuje trenutke prestanka mirenja, koji su isti kao i u hrvatskom Zakonu o mirenju.

Prekogranični sporovi

Valja istaknuti da litavski Zakon o mirenju ne sadrži odredbe o prekograničnim sporovima (nasuprot hrvatskom Zakonu o mirenju, koji sadrži četiri članka u vezi s time)²³. U litavskom Zakonu o mirenju navedeno je samo da

---

¹⁹ Republika Litva, Zakon o mirenju u građanskim sporovima, Br. X-1702, čl.4

²⁰ Republika Litva, Zakon o mirenju u građanskim sporovima, Br. X-1702, čl.5

²¹ Republika Litva, Zakon o mirenju u građanskim sporovima, Br. X-1702, čl.8., st.1

²² Republika Litva, Zakon o mirenju u građanskim sporovima, Br. X-1702, čl.8, st.2

²³ Zakon o mirenju (Narodne novine, broj 18/11), čl.21-24.

je mirenje primjenjivo na sporove s međunarodnim elementom, bez daljnjih pojašnjenja. Međutim, drugi litavski zakon²⁴ općenito uređuje prekogranične sporove (propisuje primjenu međunarodnog privatnog prava), te je taj zakon primjenjiv i na mirenje. Dakle, možemo zaključiti da litavsko zakonodavno tijelo nije smatralo nužnim da iste odredbe unese i u litavski Zakon o mirenju.

Zaključak

Uspoređujući litavski i hrvatski propis, može se zaključiti da neke razlike u regulativi postoje. Glavna razlika je što je u hrvatskom pravnom sustavu mirenje ponekad obavezan postupak koji prethodi drugim pravnim postupcima, dok litavski Zakon o mirenju ne sadrži odredbe o obvezatnosti mirenja, čime je mirenje dobrovoljno. Također, pokretanje postupka mirenja je različito - u Litvi stranke potpisuju sporazum, dok se u Hrvatskoj postupak pokreće prijedlogom jedne od strana. Povrh toga, litavski Zakon o mirenju ne sadrži posebne odredbe o prekograničnim sporovima.

Usprkos ovih nekoliko razlika, može se reći da litavski i hrvatski propis sadrže vrlo slične odredbe. Vjerojatno je sličnost odredbi uvjetovana Direktivom Europske unije o medijaciji (2008/52/EC)²⁵, donesenom 21. svibnja 2008. godine. I Litva i Hrvatska, kao članice Europske unije, moraju slijediti upute i implementirati propise. Također se očekuje da će naponi Europske unije u promicanju mirenja ubuduće još više pozitivno utjecati, kako na Litvu, tako i na Hrvatsku.

Zagreb, rujan 2015. godine

Autori ovog članka:

Vlatka Cikač, odvjetnica u Zagrebu

Ana Ćosić, studentica Pravnog fakulteta u Zagrebu

Zintaute Macijauskyte, studentica Pravnog fakulteta u Vilniusu (Law Faculty in Vilnius University), Litva

Aušra Činkaitė, studentica Pravnog fakulteta u Vilniusu (Master Law studies in Vilnius University), Litva

---

²⁴ Građanski zakonik Republike Litve, od 18. srpnja 2015. godine, Br. VIII-1864

²⁵ EU Direktiva o medijaciji (2008/52/EC)